

УДК 338.22
JEL: E60
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-9-4-9>

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНИХ ПРОЯВІВ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ В УКРАЇНІ

©2022 ТУР О. В., МИХАЙЛЕНКО Д. Г.

УДК 338.22
JEL: E60

Тур О. В., Михайленко Д. Г. Підходи до оцінки ефективності заходів економічної політики для подолання негативних проявів карантинних обмежень в Україні

Метою статті є виокремлення основних підходів до здійснення оцінки ефективності заходів економічної політики для подолання негативних проявів карантинних обмежень в Україні. У результаті дослідження було виокремлено такі підходи до оцінки ефективності заходів економічної політики в умовах пандемії коронавірусу: визначення індикатора ефективної «антиковідної» політики; обґрунтування переліку показників соціально-економічного розвитку з метою розрахунку їх прогностичних значень; визначення тенденцій динаміки інтегральної оцінки ризиків, спричинених пандемією, яка враховує вірогідність їх виникнення та ступінь впливу на економіку. Існуючі підходи до оцінки ефективності економічної політики для подолання негативних проявів карантинних обмежень полягають, перш за все, у визначенні наявності в організації інституційної спроможності формувати та реалізовувати відповідні заходи в межах своїх повноважень і фінансових можливостей. Зазначені заходи мають бути достатньо прозорими, враховуючи високий ступінь невизначеності процесу перебігу пандемії коронавірусу та значні обсяги обмежень підприємницької діяльності. По-друге, визначення ефективності заходів може бути здійснено за прогностичними значеннями індикаторів, запропонованих у Державній програмі стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню та поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020–2022 рр. По-третє, ефективність заходів економічної політики може бути визначено на основі тенденцій динаміки інтегральної оцінки ризиків, спричинених пандемією, яка враховує вірогідність їх виникнення та ступінь впливу на економіку. Перспективи подальших досліджень у даному напрямі полягають у визначенні ефективності заходів економічної політики на основі формування системи показників у межах напрямів ухвалених нормативно-правових актів щодо подолання наслідків пандемії коронавірусу в Україні.

Ключові слова: ефективність заходів економічної політики, пандемія коронавірусу, карантинні обмеження, економічна активність.

Табл.: 4. **Бібл.:** 8.

Тур Олена Василівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: ellenn@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6229-8605>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/710848>

Михайленко Дар'я Геннадіївна – кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: mikhailenko.dg@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8420-6510>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1445688>

UDC 338.22

JEL: E60

Tur O. V., Mykhailenko D. H. The Approaches to Assessing the Efficiency of Economic Policy Measures to Overcome the Negative Manifestations of Quarantine Restrictions in Ukraine

The purpose of the article is to single out the main approaches to assessing the efficiency of economic policy measures to overcome the negative manifestations of quarantine restrictions in Ukraine. As result of the carried out research, the following approaches to assessing the efficiency of economic policy measures in the context of the coronavirus pandemic were identified: determining an indicator of effective «anti-COVID» policy; substantiation of the list of indicators of socioeconomic development in order to calculate their forecast values; determining trends in the dynamics of integrated assessment of risks which are caused by the pandemic, taking into account the likelihood of their occurrence and the degree of impact on the economy. The existing approaches to assessing the efficiency of economic policy to overcome the negative manifestations of quarantine restrictions are, first of all, aimed at determining whether the authorities have the institutional capacity to form and implement appropriate measures within their powers and financial capabilities. These measures should be sufficiently transparent, given the high degree of uncertainty in the process of the course of the coronavirus pandemic and significant amounts of restrictions on entrepreneurial activities. Secondly, the determination of the efficiency of measures can be carried out according to the forecast values of the indicators proposed in the State Program for stimulating the economy to overcome the negative consequences caused by restrictive measures to prevent the emergence and spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2 for 2020–2022. Thirdly, the efficiency of economic policy measures can be determined on the basis of tendencies in the dynamics of integrated risk assessment caused by the pandemic, which takes into account the likelihood of their occurrence and the degree of impact on the economy. Prospects for further research in this direction are to define the efficiency of economic policy measures based on the formation of a system of indicators within the directions of the adopted regulatory legal acts to overcome the consequences of the coronavirus pandemic in Ukraine.

Keywords: efficiency of economic policy measures, coronavirus pandemic, quarantine restrictions, economic activity.

Table: 4. **Bibl.:** 8.

Tur Olena V. – PhD (Economics), Senior Research Fellow of the Department of Macroeconomic Policy and Regional Development, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: ellenn@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6229-8605>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/710848>

Mykhailenko Daria H. – PhD (Economics), Associate Professor, Senior Research Fellow of the Department of Macroeconomic Policy and Regional Development, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: mikhailenko.dg@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8420-6510>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1445688>

Поширення пандемії коронавірусу виявилось тим фактором, що здійснив вагомий вплив на перебіг економічних процесів у світі, оскільки потребував від органів влади вжиття карантинних заходів, які викликали низку обмежень економічної активності. У багатьох країнах було ухвалено здійснення санітарно-епідеміологічних заходів, зокрема встановлення зон карантину, заборона масових зборів, закриття навчальних закладів, а також функціонування підприємств певних видів економічної діяльності, що спричинило зростання повного або часткового безробіття. За таких умов вкрай важливим стало ухвалення низки заходів економічної політики задля подолання негативних проявів карантинних обмежень та підтримки населення у складних умовах перебігу пандемії.

Дослідженню різних аспектів економічної політики присвячено праці таких вітчизняних вчених, як В. Роечко, Н. Єфремова [1], які вивчали соціальну спрямованість економічної політики як основу визначення її ефективності; О. Пищуліна, В. Юрчишин, Т. Юрочко [2], дослідження яких спрямовані на аналіз соціально-економічних аспектів пандемічного періоду; А. Олешко, О. Ровнягін [3], які розглядали проблеми антикризової політики держави в умовах дії карантинних обмежень; К. Бояринова, В. Дергачова, М. Кравченко, К. Копішинська, у працях яких розглядаються питання здійснення прогнозів впливу пандемії коронавірусу на економіку України [4]; І. Бураковський, С. Юхименко, І. Коссе, В. Кравчук [5], які висвітлювали аспекти державної підтримки економічної активності в період пандемії.

Поряд із цим не в достатній мірі вирішеними залишилися питання оцінки саме ефективності заходів економічної політики в контексті подолання наслідків пандемії.

Метою статті є виокремлення основних підходів до здійснення оцінки ефективності заходів економічної політики для подолання негативних проявів карантинних обмежень в Україні.

Аналіз існуючих напрямів формування економічної політики щодо подолання наслідків пандемії коронавірусу дозволив виокремити три основні підходи до оцінювання ефективності її заходів, а саме:

- ✦ визначення індикатора ефективної «антиковідної» політики [5];
- ✦ обґрунтування переліку показників соціально-економічного розвитку з метою розрахунку їх прогнозних значень [7];
- ✦ визначення тенденцій динаміки інтегральної оцінки ризиків, спричинених пандемією, яка враховує вірогідність їх виникнення та ступінь впливу на економіку [8].

Перший підхід полягає у визначенні індикатора ефективної «антиковідної» політики, яка утворюється зі складових, що, по-перше, пов'язані із наявністю специфічних можливостей в органів державної влади

нівелювати негативні наслідки перебігу пандемії коронавірусу, та, по-друге, стосуються підтримки економічної активності. Згідно з дослідженням [5] зазначеними складовими є такі:

- ✦ спроможність формувати заходи з упровадження карантинних обмежень;
- ✦ можливість впроваджувати заходи з реалізації політики;
- ✦ готовність виконувати обов'язки в процесі досягнення визначених цілей.

Щодо складової «Спроможність формувати заходи з упровадження карантинних обмежень», слід зазначити, що в Україні, як і в більшості країн світу, провідну роль у застосуванні карантинних обмежень відіграла центральна влада, зокрема Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. На основі її рішень стосовно рівнів небезпеки встановлювалися обмеження щодо виробничо-комерційної діяльності й усвідомлювалася необхідність ухвалення певних рішень з метою підтримки економічної активності, зменшення навантаження на малий бізнес і створення умов для його успішного функціонування.

Складова «Можливість впроваджувати заходи з реалізації політики» передбачає оцінку прийнятих нормативно-правових актів щодо подолання наслідків пандемії коронавірусу за такими напрямками, як: заходи соціального захисту; спрощення певних регуляторних процедур і забезпечення дистанційного надання державних послуг; фінансові пільги та кредитна підтримка підприємств малого бізнесу, а також інформування підприємців про умови отримання відповідної допомоги.

Сутність складової «Готовність виконувати обов'язки в процесі досягнення визначених цілей» полягає в оцінці представниками малого бізнесу політики держави щодо підтримки економічної активності в період карантинних обмежень.

За даними опитування компанії InfoSapiens, заходи економічної політики щодо підтримки економічної активності в період пандемії в цілому мали вагоме значення для малого бізнесу. У табл. 1 наведено оцінку підприємцями цих заходів за сукупністю відповідей «значна підтримка» та «деяка підтримка». Слід зазначити, що заходи, які підлягали оцінці, стосуються як безпосередньо діяльності малого бізнесу, так і заходів соціального спрямування.

Отже, найбільш ефективними заходами економічної політики з точки зору підприємців були відсутність перевірок, відміна штрафів за податки (для мікро-, малих і середніх підприємств) та звільнення ФОП від сплати ЄСВ (для мікро- та малих підприємств).

Другий підхід до оцінювання ефективності заходів економічної політики для подолання наслідків пандемії запропонований у Державній програмі стимулювання економіки для подолання негативних

**Оцінка заходів економічної політики щодо подолання наслідків пандемії коронавірусу
представниками малого бізнесу**

Заходи	Сумарний відсоток відповідей «значна підтримка» та «деяка підтримка»		
	Мікропідприємства	Малі підприємства	Середні підприємства
Відсутність перевірок	48	59	58
Відміна штрафів за податки	43	47	61
Звільнення ФОП від сплати ЄСВ	42	27	6
Інформаційна підтримка бізнесу	31	40	38
Відтермінування введення РРО	34	22	6
Подовження терміну відпусток без збереження зарплати	24	50	66
Збільшення лімітів річного доходу	28	27	15
Відміна податків на нерухомість	21	35	44
Допомога з часткового безробіття	21	20	27
Визнання карантину форс-мажором	22	29	34
Регулювання єдиного податку	21	20	27
Пільговий період кредитів	18	19	112
Кредити 5–7–9	13	17	23
Пільги за допомогу проти вірусу	7	11	10
Антивірусні товари без ПДВ	6	6	12
Підтримка агробізнесу	3	4	6
Спрощення для держпідприємств	3	4	2

Джерело: складено за [6].

наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020–2022 рр., що була ухвалена Кабінетом Міністрів України 27 травня 2020 р. Цією Програмою передбачено вжиття заходів зі стабілізації розвитку економіки України та підвищення рівня зайнятості населення на основі збереження існуючих і формування нових робочих місць. Складовими зазначеної програми є такі: вхідні дані; антикризові та стратегічні ініціативи; результат [7].

Своєю чергою, складова «Вхідні дані» передбачає аналіз сучасних тенденцій, узагальнення існуючих підходів до подолання наслідків пандемії коронавірусу, визначення їх недоліків і проблемних аспектів. Складова «Антикризові та стратегічні ініціативи» спрямована на збір і систематизацію даних у секторальних і функціональних групах, формування переліку ініціатив та визначення пріоритетів, а також розрахунок економічного ефекту від впровадження ініціативи. До складової «Результат» належить зниження рівня безробіття, балансування бюджету та підвищення валової доданої вартості.

Слід зазначити, що друга складова передбачає визначення ефективності заходів щодо антикризових і стратегічних ініціатив за прогнозними значеннями таких індикаторів, як: [7]

- ✦ індекс фізичного обсягу валового внутрішнього продукту;
- ✦ індекс валової доданої вартості за видами економічної діяльності;
- ✦ частка валового нагромадження основного капіталу у валовому внутрішньому продукті;
- ✦ рівень безробіття населення віком 20–64 роки;
- ✦ рівень зайнятості населення віком 20–64 роки;
- ✦ індекс продуктивності праці;
- ✦ продуктивність праці в сільському господарстві;
- ✦ частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів середнього та малого бізнесу;
- ✦ кількість зайнятих працівників у суб'єктів середнього та малого підприємництва;
- ✦ місце України в рейтингу за Глобальним інноваційним індексом;
- ✦ частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у валовому внутрішньому продукті;
- ✦ рівень охоплення населення інтернет-послугами;
- ✦ частка експорту товарів з використанням у виробництві технологій високого та середньовисокого рівня в загальному обсязі експорту товарів.

Третій підхід до оцінювання ефективності заходів економічної політики для подолання наслідків пандемії викладено в запропонованому Департаментом стратегічного планування та макроекономічного прогнозування Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України консенсус-прогнозі «Вплив COVID-19 на економіку і суспільство країни: підсумки 2020 року та виклики і загрози постпандемічного розвитку» [8].

Зазначений прогноз було розраховано на базі матеріалів, наданих експертами Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства фінансів України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, Міжнародного центру перспективних досліджень, Інвестиційної банківської компанії ІСУ, CASE Україна, АТ «УКРСИББАНК» тощо.

На основі прогнозних значень показників, наданих експертами опитування, авторами консенсус-прогнозу було розраховано інтегральну оцінку ризиків як добуток оцінок вірогідності виникнення ризику та його впливу на економіку України, зважений на кількість респондентів (табл. 2).

- ✦ виокремлення як найбільш значущих зовнішніх ризиків таких, як: «Посилення гібридних загроз національній безпеці України, у т. ч. активне військове протистояння на сході країни», «Дефіцит зовнішнього фінансування та звуження можливостей доступу до міжнародних ринків капіталу», «Суттєве зростання цін на світових енергетичних ринках»;
- ✦ наявність високих інтегральних оцінок за такими внутрішніми ризиками, як: «Збереження високого рівня корупції», «Значне підвищення тарифів ЖКГ для населення», «Прискорення інфляційних процесів», «Збереження низької кредитної активності комерційних банків у реальному секторі», «Значне зростання дефіциту державного бюджету та касових розривів у Пенсійному фонді, інших Фондах державного соціального страхування»;
- ✦ наявність низьких інтегральних оцінок за такими зовнішніми ризиками, як: «Впровадження нових торговельних бар'єрів для вітчизняного експорту з боку інших країн», «Вихід нерезидентів із ОВДП» і за такими внутрішніми ризиками, як «Дефолт по зовнішніх боргах» і «Запровадження податку на виведений капітал».

Таблиця 2

Оцінка вірогідності виникнення ризиків та їх впливу на економіку (за типами ризиків і ступенем впливу)

Вірогідність виникнення ризику	Оцінка вірогідності виникнення ризику	Ступінь впливу ризику на економіку	Оцінка впливу ризику на економіку
Значна вірогідність (50% і більше)	4	Значний	4
Середня вірогідність (30–49%)	3	Помірний	3
Помірна вірогідність (10–29%)	2	Слабкий	2
Мала вірогідність (менше 10%)	1	Незначний	1
Ризик не є вірогідним	0	Вплив відсутній	0

Джерело: складено за [8].

Слід зазначити, що вся сукупність ризиків, запропонованих експертами, розподіляється на дві групи, а саме: зовнішні ризики та внутрішні ризики (табл. 3, табл. 4). Максимальна консенсус-оцінка як зовнішніх, так і внутрішніх ризиків має інтегральне значення 16, оскільки вірогідність виникнення ризику та ступінь його впливу на економіку мають оцінку, що дорівнює 4.

Аналіз динаміки інтегральних оцінок, наведених у табл. 3, табл. 4, дозволив виокремити такі основні тенденції:

- ✦ наявність найвищої оцінки за ризиком, що пов'язаний з можливістю нових хвиль пандемії в Україні та світі у 2021 р. (ризик «Виникнення інших хвиль пандемії COVID-19 у світі з оцінкою 10 і ризик «Потужна друга хвиля COVID-19 в Україні» з оцінкою 11) з поступовим зниженням інтегральної оцінки ризиків до 2024 р. (3 та 2 відповідно);

Отже, згідно з консенсус-прогнозом [8] підхід до визначення ефективності заходів економічної політики щодо подолання наслідків пандемії коронавірусу полягає у визначенні тенденцій динаміки інтегральної оцінки ризиків, яка враховує вірогідність його виникнення та ступінь впливу на соціально-економічний розвиток.

ВИСНОВКИ

Існуючі підходи до оцінки ефективності економічної політики для подолання негативних проявів карантинних обмежень полягають, перш за все, у визначенні наявності в органів влади інституційної спроможності формувати та реалізовувати відповідні заходи в межах своїх повноважень і фінансових можливостей. Зазначені заходи мають бути достатньо прозорими, враховуючи високий ступінь невідомості процесу перебігу пандемії коронавірусу та значні обсяги обмежень підприємницької діяль-

Динаміка інтегральних оцінок зовнішніх ризиків на 2021–2024 рр.

Зовнішні ризики/явища	Рік			
	2021	2022	2023	2024
Виникнення інших хвиль пандемії COVID-19 у світі	10	6	3	2
Посилення гібридних загроз національній безпеці України, у т. ч. активне військове протистояння на сході країни	9	7	7	7
Дефіцит зовнішнього фінансування та звуження можливостей доступу до міжнародних ринків капіталу	9	7	7	7
Суттєве зростання цін на світових енергетичних ринках	9	6	4	3
Неотримання запланованого фінансування від МВФ	7	7	6	6
Значне зниження обсягів транзиту природного газу з Російської Федерації територією України	6	6	3	3
Нова світова криза (внаслідок руйнування усталених виробничих зв'язків, банкрутства низки промислових виробників в країнах ЄС/світі)	6	4	3	3
Впровадження нових торговельних бар'єрів для вітчизняного експорту з боку інших країн	5	5	4	4
Вихід нерезидентів із ОВДП (облігації внутрішніх державних позик)	5	7	6	5

Джерело: складено за [8].

Таблиця 4

Динаміка інтегральних оцінок внутрішніх ризиків на 2021–2024 рр.

Внутрішні ризики	Рік			
	2021	2022	2023	2024
Потужна друга хвиля COVID-19 в Україні	11	8	4	3
Збереження високого рівня корупції	10	9	9	9
Значне підвищення тарифів ЖКГ для населення	9	10	8	8
Недостатньо швидке проведення реформ	9	8	7	7
Збереження низької кредитної активності комерційних банків у реальному секторі	9	8	7	6
Прискорення інфляційних процесів	8	7	5	4
Значне зростання дефіциту державного бюджету та касових розривів у ПФУ, інших Фондах державного соціального страхування	8	9	8	8
Зростання негативних очікувань економічних агентів	7	7	6	6
Суттєве падіння платоспроможного попиту населення	7	7	6	5
Посилення неплатоспроможності реального сектору економіки	7	7	6	6
Прояв суттєвих девальваційних тенденцій на валютному ринку	5	6	6	5
Масове банкрутство підприємств середнього та малого бізнесу	5	5	3	2
Значне безробіття через повернення трудових мігрантів, масове звільнення працівників	5	4	3	2
Отримання низького врожаю зернових культур	4	5	5	5
Значний перегляд соціальних стандартів у бік підвищення	4	4	5	5
Дефолт по зовнішніх боргах	4	6	5	4
Запровадження податку на виведений капітал	2	3	2	3

Джерело: складено за [8].

ності. По-друге, визначення ефективності заходів може бути здійснено за прогнозними значеннями індикаторів, запропонованих у Державній програмі стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню та поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020–2022 рр. По-третє, ефективність заходів економічної політики може бути визначено на основі тенденцій динаміки інтегральної оцінки ризиків, спричинених пандемією, яка враховує вірогідність їх виникнення та ступінь впливу на економіку. Враховуючи наведене вище, вбачається за доцільне формування підходів до визначення ефективності заходів економічної політики на основі формування системи показників у межах напрямів нормативно-правових актів, що ухвалені з метою подолання наслідків пандемії коронавірусу в Україні. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Рощенко В. І., Єфремова Н. Ф. Ефективність економічної політики в контексті її соціальної спрямованості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 22. С. 710–715. URL: <http://www.global-national.in.ua/archive/22-2018/134.pdf>
2. Піщуліна О., Юрчишин В., Юрочко Т. Соціально-економічні наслідки коронакризи: інформаційно-аналітична доповідь. Київ, 2021. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23020/Sotsialno-ekonomichni_naslidky_koronakryzy.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Олешко А. А., Ровнягін О. В. Антикризова політика національних держав у контексті подолання соціально-економічних наслідків COVID-19. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.9>
4. Бояринова К. О., Дергачова В. В., Кравченко М. О., Копішинська К. О. Аналіз прогнозів впливу пандемії коронавірусу на економіку України та сусідніх країн. *Бізнес Інформ*. 2020. № 7. С. 6–15. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-6-15>
5. Бураковський І., Юхименко С., Коссе І., Кравчук В. Державна підтримка активності в період пандемії КОВІД-19: регіональний вимір : аналітична доповідь. Київ, 2021. 74 с. URL: http://www.ier.com.ua/files/publications/Special_research/2021/covid19_report_final1.pdf
6. Звіт про дослідження мікро-, малого і середнього підприємництва. URL: <https://sapiens.com.ua/ua/publication-single-page?id=135>
7. Державна програма стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020–2022 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2020 р. № 534. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/534-2020-p#Text>
8. Консенсус-прогноз: «Вплив COVID-19 на економіку і суспільство». Підсумки 2020 року та виклики і загрози постпандемічного розвитку / Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Департамент стратегічного планування та макроекономічного прогнозування. 2021. № 53. 68 с. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/consensus-forecast>

REFERENCES

- Boiarynova, K. O. et al. "Analiz prohnoziv vplyvu pandemii koronavirusu na ekonomiku Ukrainy ta susidnih krain" [Analyzing Forecasts of the Influence of the Coronavirus Pandemic on the Economy of Ukraine and the Neighboring Countries]. *Biznes Inform*, no. 7 (2020): 6-15. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-6-15>
- Burakovskiy, I. et al. "Derzhavna pidtrymka aktyvnosti v period pandemii COVID-19: rehionalnyi vymir : analitichna dopovid" [State Support for Activity during the COVID-19 Pandemic: Regional Dimension: Analytical Report]. Kyiv, 2021. http://www.ier.com.ua/files/publications/Special_research/2021/covid19_report_final1.pdf
- "Konsensus-prohnoz: «Vplyv COVID-19 na ekonomiku i suspilstvo». Pidsumky 2020 roku ta vyklyky i zahrozy postpandemichnoho rozvytku" [Consensus Forecast: "The Impact of COVID-19 on the Economy and Society." Results of 2020 and Challenges and Threats of Post-pandemic Development]. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy. Departament stratehichnoho planuvannya ta makroekonomichnoho prohnouzuvannya. 2021. <https://www.unicef.org/ukraine/documents/consensus-forecast>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/534-2020-p#Text>
- Oleshko, A. A., and Rovniagin, O. V. "Antykryzova polityka natsionalnykh derzhav u konteksti podolannya sotsialno-ekonomichnykh naslidkiv COVID-19" [Anti-Crisis Policy of National States in the Context of Overcoming the Social and Economic Consequences of COVID-19]. *Efektivna ekonomika*, no. 4 (2020). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.9>
- Pishchulina, O., Yurchyshyn, V., and Yurochko, T. "Sotsialno-ekonomichni naslidky koronakryzy: informatsiino-analitichna dopovid" [Socio-economic Consequences of the Corona Crisis: Informational and Analytical Report]. Kyiv, 2021. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23020/Sotsialno-ekonomichni_naslidky_koronakryzy.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Roienko, V. I., and Yefremova, N. F. "Efektivnist ekonomichnoi polityky v konteksti yii sotsialnoi spriamovanosti" [The Effectiveness of Economic Policy in the Context of its Social Orientation]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, iss. 22 (2018): 710-715. <http://www.global-national.in.ua/archive/22-2018/134.pdf>
- "Zvit pro doslidzhennia mikro-, maloho i serednyoho pidpriemnytstva" [Report on the Study of Micro, Small and Medium Entrepreneurship]. <https://sapiens.com.ua/ua/publication-single-page?id=135>